

17. Талызина Н.Ф. Педагогическая психология: учеб. [для студ. сред. пед. учеб. завед.] / Н.Ф. Талызина. – [3-е изд.]. – М.: Академия, 2003. – 288 с.
18. Щукина Г.И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе: учебн. пособ. [для студ. пед. ин-тов] / Г.И. Щукина. – М.: Просвещение, 1979. – 160 с.
19. Bruner D. Motivation of education / D. Bruner. – N.Y., 1971. – 260 p.

И.Д. НЫЩАК. ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНЖЕНЕРНО-ГРАФИЧЕСКИМ ДИСЦИПЛИНАМ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СИСТЕМЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Резюме. В статье выявлен и теоретически обоснован комплекс педагогических условий, необходимых для повышения эффективности обучения инженерно-графическим дисциплинам будущих специалистов системы профессионального образования. В частности: 1) стимулирование мотивации студентов к изучению инженерно-графических дисциплин; 2) формирование высокого уровня способности студентов к самоуправлению учебно-познавательной деятельностью; 3) создание креативной среды обучения инженерно-графическим дисциплинам; 4) организация самостоятельной инженерно-графической деятельности будущих специалистов в внеаудиторное время.

Ключевые слова: инженерно-графические дисциплины, педагогические условия, профессиональное образование.

I.D. NYSHCHAK. PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR TEACHING OF ENGINEERING-GRAPHIC DISCIPLINES OF FUTURE SPECIALISTS IN VOCATIONAL EDUCATION

The summary. The article reveals and theoretically substantiates the set of pedagogical conditions, necessary for effective teaching of engineering-graphic disciplines of future specialists of vocational education system. In particular: 1) stimulating students' motivation to study engineering-graphic disciplines; 2) the formation of a high level of students' ability to self-management in educational and cognitive activities; 3) creation of a creative learning environment of engineering-graphic disciplines; 4) organization of independent engineering-graphic activity of future specialists in extracurricular time.

Key words: engineering-graphic disciplines, pedagogical conditions, vocational education.

Рекомендовано до друку.

Канд. пед. наук, проф. М.С. Янцур.

Одержано редакцією 14.03.2017 р.

УДК: 377. 35: 647. 252

І.А. ДРОЗІЧ

Присвячується Світлій Пам'яті дорогого наукового керівника, завідувача кафедри теорії та методики трудового і професійного навчання Хмельницького національного університету, доктора педагогічних наук Ігоря Євгенійовича Каньковського

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КУХАРІВ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Резюме. У статті розглянуто теоретичні аспекти формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кухарів. З'ясовано зміст інформаційно-комунікаційної компетентності та особливості її формування в учнів професійно-технічних навчальних закладів кулінарного напрямку.

Ключові слова: професійна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, кухар, професійно-технічний навчальний заклад.

Постановка проблеми. Ресторанне господарство є однією з важливих і динамічних галузей економіки. Темпи зростання цієї галузі постійно набирають обертів, як свідчать дослідження останніх років, середньорічний темп зростання обігу ресторанного господарства становить 121,5%, галузь є досить привабливою для інвестування і тому має серйозні перспективи розвитку [1, 28].

Однією із основних вимог сучасної індустрії ресторанного бізнесу є швидке і якісне обслуговування споживачів. Для успішної роботи підприємств ресторанного господарства сьогодні необхідно володіти повною, точною, об'єктивною, своєчасною інформацією. Важливою умовою ефективного функціонування будь-якого підприємства є використання інформаційно-комунікаційних технологій, призначення яких – упорядкувати і автоматизувати діяльність підприємства, зв'язавши її в єдиний високотехнологічний ланцюг ефективних процесів. Об'єднання процесів обслуговування відвідувачів, взаємодії з персоналом та партнерами, розподілу матеріальних та фінансових ресурсів, формування звітності та управління підприємством, автоматизація всіх цих процесів – це унікальна основа для прийняття ефективних управлінських рішень. В результаті цього підвищується якість сервісу та престиж закладу, забезпечується швидке оброблення замовлень і обслуговування відвідувачів, покращується узгодженість і контроль за роботою персоналу, ведеться облік руху матеріальних цінностей та руху товарів, скорочуються час на пошук та аналіз інформації. Це великий крок до більш якісної, швидкої роботи, що приносить прибуток.

Автоматизація підприємств ресторанного господарства потребує відповідних фахівців, підготовлених за новітніми технологіями в результаті вдосконалення системи професійно-технічної освіти. Особливе місце серед цих фахівців посідає кухар. Однією із структурних компонентів професійної компетентності кухаря є інформаційно-комунікаційна компетентність, яка сьогодні виступає одним з потужних чинників його успішної професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про увагу науковців до проблеми формування інформаційно-

комунікаційної компетентності фахівців різних галузей. У різних аспектах її розглянуто у працях вітчизняних та зарубіжних науковців: Н. Гендіної, Л. Голодюк, Г. Дегтярьової, О. Діденка, О. Євладової, Н. Калинюк, С. Литвинової, О. Овчарук, Н. Сороко, О. Спіріна, Н. Стасів, І. Таран, Т. Тихонової, О. Яскевіч та ін.

О. Спірін визначає інформаційно-комунікаційну компетентність як підтверджену здатність особистості, яка автономно і відповідально застосовує на практиці інформаційно-комунікаційні технології для задоволення власних потреб і розв'язування суспільно-значущих, зокрема, професійних задач у певній предметній галузі або виді діяльності [6, 46]. Розглядаючи інформаційно-комунікаційну компетентність педагога Т. Тихонова зазначає, що вона є складовою його професійної компетентності та означає здатність до успішної результативної професійної діяльності в умовах насиченого інформаційно-комунікаційного середовища [8, 87]. Під інформаційною компетентністю Н. Гендіна розуміє здатність особистості орієнтуватися в потоці інформації, уміння працювати з різними видами інформації, знаходити і відбирати необхідний матеріал, класифікувати його, узагальнювати, критично до нього ставитися, на основі здобутих знань вирішувати будь-яку інформаційну проблему, пов'язану з професійною діяльністю [2]. Н. Калинюк та О. Діденко звертають увагу, що інформаційно-комунікаційна компетентність пов'язана з формуванням уміння самостійно шукати, аналізувати, добирати необхідну інформацію, трансформувати, зберігати та відтворювати її. [4, 119]. Наталя та Надія Стасів розглядають інформаційну компетентність як системне утворення знань та вмінь в області інформаційно-комунікаційних технологій і досвід їхнього використання, а також здатність удосконалювати свої знання, вміння приймати принципово нові рішення в мінливих умовах або непередбачуваних ситуаціях з використанням нових технологічних засобів. [7, 340]. О. Яскевіч приходять до висновку, що інформаційно-комунікаційна компетентність, насамперед, включає вміння збору, обробки та використання інформації у власній професійній діяльності. Серед найважливіших особистісних якостей, необхідних для формування зазначених умінь, дослідниця виділяє такі: готовність до планування власної професійної діяльності, гнучкість розуму та позиції, що означає готовність розглядати різні варіанти рішень, збирати та аналізувати інформацію для прийняття рішень, наполегливість у розв'язанні завдань тощо. Науковець наголошує, що інформаційна компетентність особистості знаходиться в безпосередньому зв'язку із інформаційною культурою індивіда та соціуму [9].

Загалом, у більшості випадків, інформаційно-комунікаційна компетентність розглядається вченими як інтегративна якість особистості, що визначає підготовленість і здатність фахівця достатньо повно, всебічно, уміло використовувати інформаційно-комунікаційні технології у своїй професійній діяльності. У рамках нашого дослідження вважаємо за можливе визначити інформаційно-комунікаційну компетентність фахівця, як здатність доцільно і ефективно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для вирішення професійних задач з врахуванням особливостей розвитку галузі, професійного вдосконалення.

Мета статті: з'ясування змісту інформаційно-комунікаційної компетентності та особливостей її формування у майбутніх кухарів в ПТНЗ.

Виклад основного матеріалу. Проблеми фахової підготовки майбутніх працівників сфери ресторанного господарства порушуються у працях А. Амелченка, Н. Божко, Л. Висоцької, Л. Козловської, С. Кравець, М. Лобур, О. Оліферчук, М. Пальчук, Л. Сергєєвої, Л. Старовойт, Т. Стахмич, О. Федоренко, Г. Хамагалаєєвої та ін. Учені зазначають, що показником ефективної фахової підготовки кухарів, кондитерів, офіціантів, барменів є їх професійна компетентність у багатьох аспектах діяльності.

Проблема формування професійної компетентності тривалий час досліджується вітчизняними і зарубіжними науковцями. У своєму дослідженні ми дотримуємося думки І. Каньковського щодо професійної компетентності, як інтегративної (системної) властивості особистості фахівця, що виражається у сукупності компетенцій, які гарантують йому успішну професійну діяльність, і характеризує рівень їх сформованості у процесі теоретичного навчання та продемонстрованих під час практики в умовах реального виробництва [5, 177].

Відтак, професійна компетентність кухаря є інтегративною властивістю його особистості, яка характеризує його глибоку обізнаність у виробничому процесі приготування їжі, професійні знання, вміння та навички, які спрямовані на високу якість готової кулінарної продукції [3, 259]. Зважаючи на потреби сучасного ресторанного бізнесу, інформаційно-комунікаційна компетентність є однією із ключових видів компетентностей, що перебуває у нерозривному зв'язку із професійною діяльністю майбутніх кухарів.

В результаті наукових досліджень О. Спіріна та О. Овчарук, узагальнених в праці «Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України» [6, 47] визначено наступні складові інформаційно-комунікаційної компетентності: здатності й уміння, серед яких – здобувати інформацію з різних джерел у зрозумілому вигляді, працювати з різними відомостями, критично оцінювати відомості, використовувати у професійній діяльності інформаційно-комунікаційні технології; знання особливостей інформаційних потоків у своїй галузі, знання основ ергономіки й інформаційної безпеки, конкретні навички з використання комп'ютерної техніки; ставлення особистості до застосування ІКТ для відповідальної соціальної взаємодії та поведінки.

Також науковцями описано складові інформаційно-комунікаційної компетентності, на основі підходу ISTE (International Society for Technology in Education, організація «Міжнародне суспільство із застосуванням технологій в освіті») [10]:

- ІКТ-бачення: розуміння та усвідомлення ролі та значення ІКТ для роботи та навчання впродовж життя.
- ІКТ-культура: спосіб розуміння, конструювання, світоглядного бачення цифрових технологій для життя та діяльності в інформаційному суспільстві.
- ІКТ-знання: набір фактичних та теоретичних знань, що відображають галузь ІКТ для навчання та практичної діяльності.
- ІКТ-практика: практика застосування знань, умінь, навичок у галузі ІКТ для особистих та суспільних професійних та навчальних цілей.

- ІКТ-удосконалення: здатність удосконалювати, розвивати, генерувати нове у сфері ІКТ та засобами ІКТ для навчання, професійної діяльності, особистого розвитку.
- ІКТ-громадянськість: підтверджена якість особистості демонструвати свідоме ставлення через дію, пов'язану із застосуванням ІКТ для відповідальної соціальної взаємодії та поведінки.

До складових інформаційно-комунікаційної компетентності фахівця у її сучасному розумінні науковці відносять такі компоненти: технічний, технологічний, інформаційний, правовий [2, 4]. Ці компоненти можна виокремити і у складі інформаційно-комунікаційної компетентності кухаря, але вони набувають специфічного змісту, властивого даному типу професійної діяльності.

Технічний компонент включає знання принципів будови інформаційної системи, вміння налаштовувати підключення персонального комп'ютера до локальної мережі, а також до мережі Інтернет, здатність та готовність кухаря до ефективного використання та опанування апаратних та програмних засобів ІКТ в галузі ресторанного господарства тощо.

Технологічний компонент передбачає наявність комплексу знань і вмінь, потрібних для реалізації ефективних способів роботи з інформацією, здатність та готовність кухаря до інформаційно-технологічної діяльності, а саме до ефективного використання сучасних інформаційних систем на підприємствах ресторанного господарства, що беруть на себе процедуру формування страви на основі набору інгредієнтів і схеми закупки продуктів. Автоматизується введення списку страв з врахуванням нормативів розходу продуктів, сезонних норм закладок продуктів і страв. Також сучасні додатки автоматично визначають витрати сировини по кожній страві, списують потрібну кількість продуктів і розраховують собівартість страв. І, нарешті, інформаційні системи значно полегшують і роблять більш суворим ведення обліку продуктів і страв на кількох кухнях і точках реалізації, формують меню для залу і прейскурант продукції бару.

Інформаційний компонент, з одного боку, виступає основою сприйняття й усвідомлення інформації, поданої за допомогою найрізноманітніших ресурсів, а з іншого – кухар щодня має справу з великим обсягом інформації, яку йому необхідно проаналізувати. Відтак, інформаційний компонент передбачає можливість отримання кухарем оперативної, точної інформації про рух продуктів, страв, здатність кухаря до критичного аналізу джерел інформації, пошуку необхідних ресурсів, синтезу, узагальнення та структуривання інформації.

Правовий компонент інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кухарів передбачає знання правових засад використання програмних та інформаційних ресурсів, вимог щодо використання програмних продуктів для автоматизації діяльності закладів ресторанного господарства. Для автоматизації ресторанного обліку використовуються наступні програмні продукти: Fidello F & B, Micros, програмний комплекс «Парус-Ресторан», програмний комплекс SERVIO, 1С-Рарус: Ресторан + Бар + Кафе, а також R-keeper та Компас тощо.

На основі результатів аналізу наукової літератури з проблеми дослідження, Державного стандарту професійно-технічної освіти (ДСПТО 5122-НО. 55.3-2008) з професії 5122«Кухар» (3, 4, 5 розряди), практичної підготовки майбутніх кухарів, можна зробити висновок про те, що для формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутній кухар повинен: отримати міцні фахові знання; сформувані вміння якомога швидше знаходити необхідну інформацію із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій; формувати вміння опрацьовувати, обробляти, інформацію, застосовуючи інформаційно-комунікаційні технології, формувати вміння працювати з системами автоматизації ресторанного бізнесу; формувати вміння працювати з прикладним програмним забезпеченням та застосовувати його в своїй професійній діяльності; аналізувати інформацію та робити висновки.

Інформаційно-комунікаційну компетентність кухаря ми розглядаємо як його здатність і готовність доцільно та ефективно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для вирішення професійних задач галузі ресторанного господарства: складати технологічні та калькуляційні карти, план-меню, виконувати розрахунок сировини на заплановану кількість порцій відповідно до нормативно-технологічної документації, вести облік продуктів тощо.

Предмет «Інформаційні технології» в професійно-теоретичній підготовці майбутніх кухарів є дієвим інструментом формування їх інформаційно-комунікаційної компетентності. Майбутні фахівці ресторанного господарства вивчають можливості використання інформаційних та комп'ютерних технологій для автоматизації ресторанного бізнесу, структуру автоматизованих систем, набувають навичок роботи з прикладним програмним забезпеченням та його використанням під час вирішення галузевих та професійних задач. Також вчать застосовувати можливості мережі Інтернет в галузі ресторанного господарства.

Розглянемо один із способів формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кухарів на уроках з предмету «Інформаційні технології» за допомогою програми «Intel® Навчання для майбутнього». Центральне місце у цій програмі займає метод проектів, який можна без перебільшення назвати технологією нової освіти із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Особлива роль нині відводиться мережі Інтернет, яка відкриває широкі можливості ефективного її використання в освіті. Її ресурси мають велике значення для всіх учасників навчально-виробничого процесу, забезпечують доступ до великої кількості літератури в електронному вигляді, дають змогу оперативно обмінюватись інформацією, оптимізувати навчальний процес.

Розроблений автором дослідницький навчальний проект «Комп'ютерні технології обробки інформації в галузі ресторанного господарства» розміщений на платформі iteach.wiki за посиланням: http://wiki.iteach.com.ua/КУРС_ТЕО_Хмельницький_1_ПТО.

Охарактеризуємо його. Актуальність теми. Автоматизація підприємства ресторанного господарства сьогодні є потребою і необхідністю, так як вона набагато спрощує процес роботи і допомагає звести до мінімуму збитки і зайві витрати. Щодня кухареві необхідно заповнювати безліч документів, причому, правильно, по встановленій формі. Спростити цю роботу допоможуть сучасні інформаційні технології. Формулюється проблемне питання «Чим комп'ютер може допомогти для кухаря?». Ставляться завдання дослідження: «Які документи необхідні в щоденній

роботі кухаря?», «Як спростити роботу кухаря за допомогою комп'ютера?». Гіпотеза дослідження. Робота працівників галузі ресторанного значно спроститься, якщо користуватися спеціальними програмними продуктами: D2 System: D2restaurant, D2 fastfood, D2 netfood, D2 trade, «Парус-Ресторан», тощо. Документи, які необхідні в щоденній роботі кухаря потрібно створювати і зберігати в електронному варіанті, користуючись програмним пакетом MS Office. Робота кухаря схожа на мистецтво: на очах купа продуктів перетворюється на досконалість. І все це починається з створення багатьох документів, причому правильно, по встановленій формі. І допомагає в цьому програмний пакет MS Office. Найбільш використовувані програми: MS Word, MS Excel, MS Access. Всі дії розподіляються на два етапи: спочатку створюють форми документів, а потім їх заповнюють, зберігають і роздруковують. Якщо в документі не потрібно робити великі обчислення, то краще застосовувати текстовий редактор MS Word (технологічні картки, денний забірний лист тощо), а якщо при заповненні документів необхідні складні обчислення (калькуляційні картки), тоді доцільніше вибрати програму MS Excel, для керування базами даних галузі ресторанного господарства в нагоді стане програма MS Access.

Під час виконання проекту учні: знайомляться з презентацією викладача; отримують завдання; проводять пошукову роботу в мережі Інтернет щодо застосування комп'ютерних технологій обробки інформації в галузі харчування; оцінюють та аналізують всі документи галузі харчування; проводять опитування серед шеф-кухарів кращих закладів ресторанного господарства міста Хмельницького щодо використання ними в роботі інформаційно-комунікаційних технологій; роблять висновки; презентують свої остаточні результати, створивши мультимедійну презентацію, публікацію, веб-сайт. Оцінювання проводиться за формами, розробленими викладачем. Основні критерії: знання теоретичного матеріалу за допомогою різноманітних індивідуальних та групових тестів; вміння висловлюватись технічною мовою, приймати участь у обговоренні, дискутувати; вміння правильно робити висновки. Після завершення проекту учні зможуть: проводити пошук в Інтернеті потрібної інформації; аналізувати знайдену інформацію управління нею, інтегрувати, оцінювати і створювати інформацію в різних формах і різними способами; досліджувати використання комп'ютерних технологій обробки інформації в галузі ресторанного господарства; реалізовувати власні ідеї під час практичного навчання; оформляти ділові папери галузі харчування за допомогою програм офісного пакету MS Office.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього кухаря є важливою умовою для здійснення професійної діяльності в сучасних закладах ресторанного господарства. Проведений у межах цієї статті огляд теоретичних аспектів формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх кухарів не є вичерпним. Перспективи подальших розвідок пов'язуємо з обґрунтуванням сутності та структури інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього кухаря, визначення відповідних компетенцій, що забезпечать належне формування цієї компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безрученков Ю. Формування професійної культури майбутнього фахівця ресторанного господарства як науково-педагогічна проблема / Ю. Безрученков // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – № 2. – С. 135-139.
2. Гендина Н.И. Информационная культура личности: диагностика, технология формирования: учеб.-метод. пособие. Ч. 1. / Н.И. Гендина, Н.И. Колкова, Н.Л. Скипор. – Кемерово: КемГАКИ, 1999. – 146 с.
3. Дрозіч І. Професійна компетентність кухаря / І. Дрозіч // Молодь і ринок. – 2015. – № 12 (131). – С. 135-139.
4. Калинюк Н.В. Інформаційно-комунікаційна компетентність у структурі готовності майбутніх офіцерів Державної прикордонної служби України до професійної діяльності / Н.В. Калинюк, О.В. Діденко // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки. – 2014. – № 3 (72). – С. 116-127.
5. Каньковський І.Є. Система професійної підготовки інженерів-педагогів автотранспортного профілю: монографія / І.Є. Каньковський; за ред. Н.Г. Ничкало. – Хмельницький: ФОП Цюпак А.А., 2014. – 562 с.
6. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України: метод. рекомендації / В.Ю. Биков, О.В. Білоус, Ю.М. Богачков [та ін.]; за заг. ред. В.Ю. Бикова, О.М. Спіріна, О.В. Овчарук. – К.: Атіка, 2010. – 88 с.
7. Стасів Н. Шляхи формування інформаційної компетентності в учнів початкової школи / Н. Стасів, Н. Стасів // Фундаментальні і прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції. – Баку-Ужгород-Дрогобич: Посвіт, 2017. – 636 с.
8. Тихонова Т.В. Особливості організації навчання спецкурсу «Інформаційно-комунікаційні технології професійної діяльності вчителя» в умовах післядипломної освіти / Т.В. Тихонова // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 1.38(1). – С. 85-89.
9. Яскевіч О. Поняття компетентності в сучасному педагогічному дискурсі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uk.x-pdf.ru/5informatika/1301011-1-ov-yaskevich-luganskiy-nacionalniy-universitet-imeni-tarasa-shevchenka-ponyattva-kompetentnosti-suchasnomu-pedagogichnomu.php> (дата звернення: 09.04.2017). – Назва з екрану.
10. The ISTE National Educational Technology Standards (NETS-T) and Performance Indicators for Teachers [WWW-Documents] // [ISTE (International Society for Technology in Education) Web site (<http://www.iste.org>)]. – 2008. – Accessible from: <http://www.iste.org> / Content / Navigation Menu / NETS/ For Teachers / 2008 Standards / NETS_T_Standards_Final.pdf.

І.А. ДРОЗИЧ. ФОРМИРОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПОВАРОВ В ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Резюме. В статье рассмотрены теоретические основы формирования информационно-коммуникационной компетентности будущих поваров. Выяснено содержание информационно-коммуникационной компетентности и

особенности ее формирования у учащихся профессионально-технических учебных заведений кулинарного направления.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, информационно-коммуникационная компетентность, повар, профессионально-техническое учебное заведение.

I.A. DROZICH. INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE FORMATION OF FUTURE CHEFS IN PTEE

The summary. The article deals with the theoretical basis of information and communication competence formation of future chefs. The content of information and communication competence and specifics of its formation in students of vocational schools' culinary direction are clarified.

Key words: professional competence, information and communication competence, chef, vocational school.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. дійсний член АПСН С.В. Лісова.

Одержано редакцією 24.03.2017 р.

УДК: 378

Н.В. ДУПАК

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВДОСКОНАЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЙ РОЗРОБКИ СТАНДАРТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Резюме. Глобальні проблеми XXI сторіччя, стрімкий розвиток інформаційних і комунікаційних технологій, завдання підготовки виробничого персоналу для різних секторів промисловості, сільського господарства і сфери послуг, вимагають теоретико-методологічного обґрунтування нової концепції розвитку професійної освіти і навчання. Порівняльний аналіз концепцій розробки стандартів професійної освіти зарубіжних країн, дозволяє виокремити спільне й особливе у підходах до стандартизації, що виникла відповідно до потреб ринку праці.

Ключові слова: професійна освіта, стандартизація, неперервна освіта, кваліфікації, освітній стандарт.

Постановка наукової проблеми та її значення. У багатьох країнах реформи професійної освіти проходять через процес змін, у відповідь на фундаментальні політичні, економічні і соціальні зміни, що викликають необхідність пошуку адекватних концепцій і підходів розв'язання проблем, пропонує новими умовами розвитку. У даному контексті, саме розробка сучасних, розрахованих на майбутнє стандартів професійної освіти й навчання вважається найбільш актуальним завданням.

Крім визначення змісту й структури, необхідні також відповідні методи розробки й впровадження нових стандартів. Загально визнано, що стандарти професійної освіти повинні розроблятися відповідно до потреб ринку праці, а не на основі пропозиції. „Ринок праці” є синонімом потреб різних секторів економіки й, особливо, потреб роботодавців у тому, що стосується конкретних робочих місць [7, 42].

Ринок праці представляють, насамперед, роботодавці, профспілки й уряд. Якщо, як це відбувається в Росії, Україні й багатьох інших країнах, роботодавці й профспілки ще не організувалися, щоб сформулювати свої потреби в частині стандартів професійної освіти, уряд і його органи управління освітою змушені самі вирішувати важке завдання прогнозування потреб ринку праці. При цьому стандарти повинні бути розроблені таким чином, щоб вони були прийняті роботодавцями [5, 86].

Практика деяких країн Центральної й Східної Європи відносно створення навчальних програм у галузі освіти й підготовки показує, що вони або розробляють навчальні програми силами професійних державних інститутів, або мають у Міністерстві освіти спеціальні відділи з розробки навчальних програм [9].

Неперервна освіта, що тлумачиться як засіб оптимізації інтересів особистості, суспільства і держави в умовах зростання динаміки соціально-економічного і політичного середовища, вимагає відновлення правових, методологічних, організаційних і інституціональних форм і способів свого конструювання [3].

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. У багатьох країнах реформи професійної освіти проходять через процес змін, у відповідь на фундаментальні політичні, економічні і соціальні зміни, що викликають необхідність пошуку адекватних концепцій і підходів розв'язання проблем, пропонує новими умовами розвитку. У даному контексті, саме розробка сучасних, розрахованих на майбутнє стандартів професійної освіти й навчання, вважається найбільш актуальним завданням [9; 12]

Проблемам розвитку стандартизації професійної освіти присвячено чимало досліджень вітчизняних і зарубіжних дослідників. Різні аспекти стандартизації професійної освіти і навчання висвітлено у працях М. Армстронга, В. Байденко, В. Болотова, Н. Єфремова, Н. Абашкіної, Н. Авшенюк, Н. Бідюк, Т. Десятова, А. Каплуна, Л. Локшиної, Л. Лук'янова, Л. Лук'яненко, Н. Ничкало, О. Огієнко, Л. Пуховської, Н. Пазюри, В. Радкевич, Г. Товканець, С. Терепиши, І. Савченко, О. Щербак Б. Сергєєва, Л. Хорєва, В. Кременя, І. Ляпіної, Н. Моревої, М. Нікандрової, Н. Ничкало, О. Субетто, В. Радкевич, В. Соколова, І. Смирнова, Г. Файзуліної та ін.

У виданих Європейським фондом навчання матеріалах щодо міжнародних наукових дискусій зазначено наступне: „Стандарти професійної освіти й підготовки – це загальний опис робочих функцій, які повинні практикуватися в рамках певної спеціальності, а також представлення відповідних знань і навичок” [2].

Аналіз наукових праць дозволив обґрунтувати положення про те, що стандартизація у професійній освіті є досить широкою філософською, педагогічною, соціальною, економічною категорією. Зміст освіти, що у даному випадку є головним об'єктом перетворень, потребує випереджувального оновлення з урахуванням не лише техніко-технологічних змін, адекватних стану розвитку виробництва, але і врахуванням прогресивного педагогічного зарубіжного